

1871. évi XVIII. törvénycikk

a községek rendezéséről¹

I. FEJEZET

A községekről általában

1. § A községek:

- a) városok, melyek a jelen törvény 64. §-a szerint rendezett tanácscsal birnak;
- b) nagy községek (mezővárosok és nagy faluk), melyek rendezett tanácscsal nem birnak ugyan, de a törvény által rájuk ruházott teendőket saját erejükből teljesíteni képesek;
- c) kis községek, melyek a törvény által a községekre ruházott teendőket korlátolt anyagi viszonyaik miatt saját erejükből teljesíteni nem képesek és e végből más községekkel kell szövetkezniök.

2. § A község a törvény korlátai között önállóan intézi saját belügyeit, végrehajtja a törvénynek és a törvényhatóságnak az állami és a törvényhatósági közigazgatásra vonatkozó rendeleteit.

3. § Közigazgatási ügyekben a községek felelbbviteli hatósága első fokban a törvényhatóság, második fokban a kormány.

II. FEJEZET

A községi hatóságról és illetőségről

4. § A község hatósága kiterjed a községben s a község területén lakó vagy tartózkodó minden személyre, és a községben és területén létező minden vagyponra.

5. § Kivétetnek ez általános szabály alól:

a) A hadseregnek, haditengerészetnek és honvédségnek tetteges szolgálatban álló tagjai a katonai szolgálatra vonatkozó s általában az 1867. XII. tc. 14. § és az 1868. XL. tc. 54. §-a szerint a katonai bíróság hatásköréhez tartozó ügyekben.

b) Ő Felségének a királynak s udvarának állandó vagy ideiglenes lakhelyül szolgáló épületek és azok tartozékai.

c) Kizárólag erődítési és más katonai czélokra tényleg használt minden épület vagy helyiség a használat tartama alatt.

6. § Minden honpolgárnak valamely község kötelékébe kell tartoznia.

7. § Minden honpolgár azon község kötelékébe tartozik, melynek illetősége alatt e törvény kihirdetésekor áll.

8. § A nő a házassági kapcsolat tényleges tartama alatt férje községi illetőségét követi, s megtartja azt az özvegy is, a menyiben a 10. § a) pontja értelme szerint illetősége meg nem változik.

9. § Kiskoru gyermekekre nézve az atya, vagy a menyiben birói ítélet által a gyermekek feletti gondoskodás az anyára bízott, ennek községi illetősége határoz.

Törvénytelen ágyból származottak az anya községi illetőségéhez tartoznak.

10. § Azon esetekben, melyekre a fentebbi §-ok nem alkalmazhatók:

a) a honpolgár azon községhez tartozik, a melyben legalább két év óta állandóan lakik és adót fizet;

¹ Szentesítve: 1871. VI. 7. Kihirdetve: az országgyűlés mindkét házában 1871. VI. 10.

b) oly egyénekre nézve, kik az a) pont alatti szabály alá nem vonhatók, és a községből, melyben születtek, eltávoztak a nélkül, hogy más község illetőségébe felvétettek volna, a szülők, illetőleg az anya községi illetősége határoz;

c) a lelenczek, vagy általában oly egyének, kiknek születési helye nem tudatik, azon községhez tartozóknak tekintetnek, a melyben találtattak, vagy az utóbbi időkben leghosszabb ideig tartózkodtak;

d) a hadseregben szolgált vagy szolgáló egyének, a kiknek községi illetősége a fentebbi szabályok alapján meg nem állapítható, azon községhez tartozóknak tekintetnek, a honnét besoroztattak.

11. § A községi illetőség a községi kötelékbe való felvétel által is megszerezhető.

12. § Minden honpolgárnak joga van más községbe települni.

A települő ezen szándékát azon községnek, a melybe telepedni akar, bejelenti, s a község a települést csak azon esetben tagadhatja meg:

a) ha a települő ellen bebizonyítatik, hogy bűnvádi kereset, vagy büntetés alatt van;

b) ha a község terhelése nélkül magát fentartani nem képes.

13. § A telepedés által azon községi kötelék, melyben addig állott, nem szűnik meg.

14. § Ha a települt azon község kötelékébe, a melybe áttelepedett, fel akar vétetni: a végett az illető községhez szóval vagy írásban folyamodik; a község a fölvételt azonnal megadhatja.

15. § A települttől a község kötelékébe felvétel nem tagadtathatik meg:

a) ha a községben 2 évig állandóan lakott;

b) ezen idő alatt ugyanott a községi, ezek nem létében egyéb közterheket folytonosan viselte; és

c) a 12. §-ban érintett kivételek alá nem esik.

16. § A fölvett rendes községi taggá válik, a községi tagoknak jelen törvény által biztosított jogaiban részesül, s a községi kapcsolatból eredő kötelezettségeket teljesíteni tartozik.

17. § Oly községek, melyek községi terheiket teljesen a községi vagyon jövedelmeiből fedezik, a község kötelékébe felvételt mérsékelt díj fizetéséhez köthetik. E díj, szabályrendelet útján az illető község által állapíttatik meg.

Az e tárgyban hozott szabály azonban jóváhagyás végett az illető törvényhatósághoz felterjesztendő, a törvényhatóság határozata a belügyministerhez felebbezhető.

18. § A községi kötelékbe felvételről azon község előjárósága, melynek a felvett eddig tagja volt, egyidejűleg értesítendő.

19. § Oly idegenek, kik két év óta állandóan az országban laknak, folytonosan adót fizetnek, és más államnak nem alattvalói, a községek által a községi kötelékbe felvehetőek, ha a 12., 14. és 15. §-ok feltételeinek eleget tesznek.

20. § Minden területnek valamely községhez kell tartoznia.

21. § A terület azon községhez tartozik, a melyhez eddig is tartozott, vagy a melynél eddig az államadót fizette.

Azt, hogy olyan puszta, mely eddig egy községhez se tartozott s közvetlen a királyi adóhivatalnál fizette adóját, közigazgatásilag ugyanazon törvényhatóság melyik szomszéd községéhez tartozzék? a tulajdonos, illetőleg a tulajdonosok azon része határozza meg, mely együtt a puszta összes egyenes államadójának felénél nagyobb részét fizeti.

Ha netalán a vélemények kettőnél több felé oszolván, az egyenes államadó felénél többet fizetők szavazata egyik mellett sem nyilvánul, vagy azon község, melyhez a puszta tulajdonosa vagy tulajdonosai tartozni kívánnak, a pusztának a községhez kapcsoltatásába beleegyezni nem akar, az iránt, hogy az ily puszta közigazgatásilag mely szomszéd községhez tartozzék, az illető törvényhatóság fog a puszta tulajdonosának és a szomszéd községeknek meghallgatásával határozni.

III. FEJEZET

A községek jogairól és teendőiről

22. § A község:

- a) saját belügyeiben határoz és szabályrendeleteket (statutumokat) alkot;
- b) határozatait és szabályrendeleteit saját választott előljárói és közegei által hajtja végre;
- c) rendelkezik a község vagyona fölött;
- d) községi adót vet ki és hajt be;
- e) gondoskodik a tisztán községi utakról és egyéb közlekedési eszközökről;
- f) hasonlóan gondoskodik a községi iskolákról és más rokon intézetekről;
- g) kezeli a tűz és közrendőrséget s a szegényügyet;
- h) gyakorolja mindazon jogokat és teljesíti mindazon kötelességeket, melyek a községeket törvény szerint megilletik.

23. § Rendezett tanácsú városok a 22. §-ban elősorolt jogokon felül:

- a) kezelik a helyi igények szerint a piaczi, mezei, hegyi, vásári, építészeti és közegészségi rendőrséget;
- b) gyakorolják az árva- és gyámhatóságot, a községi árvák és gondnokság alatt állók mindazon ügyeiben, melyek a rendes bíróság illetőségéhez nem tartoznak;
- c) eljárnak az ipar- s a gazdák és cselédek között a szolgálati viszonyból keletkezett ügyekben, a törvény és szabályrendeletek értelmében.

24. § Árva- és gyámhatósági jogát a rendezett tanácsú város egy állandó árvaszék által gyakorolja.

Az árvaszék áll a polgármesterből, a városi ügyészből, a számvevőből, árvaszéki egy vagy több ülnökből s a szavazattal nem bíró közgyámból. Elnöke a polgármester, akadályoztatása esetén egyik árvaszéki ülnök.

Érvényes határozathozatalra az elnökkel együtt szavazattal bíró 3 tag jelenléte szükséges.

Az árva- és gyámügyek főlebbviteli hatósága elsőfokban a törvényhatóság, másodfokban a belügyminister.

25. § Az árva-ügyek ellátására s az árvapénzek kezelésére nézve az egyes városokban fennálló gyakorlat, az árva-ügy országos és végleges rendezéseig továbbra is fentartható, de ha azt a törvényhatóság vagy város addig is czélszerűbben akarja alakítani, azt szabályrendelettel teheti; a törvényhatóság által alkotott szabályrendelet azonban jóváhagyás végett a belügyministerhez, a város által hozott szabály a törvényhatósághoz, és onnét a belügyministerhez terjesztendő fel.

26. § Csak a törvényhatóság jóváhagyása után hajtathatik végre minden oly határozat, mely:

- a) a községi adó megállapítására, kivetésére és behajtására,
- b) községi vagyon elidegenítésére vagy szerzésére, 6 éven túl terjedő hasznobérletek megkötésére,
- c) kölcsönvételekre,
- d) új hival rendszeresítésére, vagy a fennálló megszüntetésére,
- e) a költségvetésben elő nem forduló terhes szerződések megkötésére, vagy felbontására, és jelentékeny közművek emelésére,
- f) történelmi és műemlékek fentartására, átalakítására és lebontására vonatkozik,
- g) nemkülönben minden határozat, melyre a törvény felsőbb megerősítést rendel.

A törvényhatóság határozata ellen 15 nap alatt a község a belügyministerhez folyamodhatik.

Ha a törvényhatóság a határozat felterjesztését követő legközelebbi közgyűlésében, vagy a kormány a felfolyamodás folytán tett felterjesztés beérkezésétől számítandó 40 nap alatt nem nyilatkozik: a község határozata hallgatag helybenhagyottnak tekintetik, és végrehajtható.

27. § A község minden sérelmes határozata ellen az érdeklettek a szabályszerű kihirdetéstől, illetőleg kézbesítéstől 15 nap alatt a törvényhatósághoz, és onnan 15 nap alatt a belügyministerhez folyamodhatnak.

Azt, hogy a határozat csak birtokon kívül fölebbezhető, magában a határozatban mindig világosan ki kell fejezni.

E záradék hiányában a határozat birtokon belül felebbeztethetik.

28. § A törvényhatóság a 26. §-ban elősorolt, vagy a 27. § értelmében felebbezett ügyeken kívül csak azon esetben avatkozhatik a község belügyeibe, ha közbenjárását vagy segélyét maga a község képviselője kéri ki és veszi igénybe.

Ellenkező esetben a község a kormánynál kereshet orvoslást.

29. § A község szabályrendelete a törvénnyel, a kormány és törvényhatóság hatályban levő szabályrendeleteivel nem ellenkezhetik; a törvényhatósághoz azonnal fölterjesztendő, és csak ennek nyilvános vagy hallgatóságos jóváhagyása után hajthatatik végre.

30. § Olyan szabályrendelet, mely a 29. § rendeletébe ütközik, a törvényhatóság által megsemmisítendő.

Ha a törvényhatóság a felterjesztést követő legközelebbi közgyűlésben nem nyilatkozott, a szabályrendelet helybenhagyottnak tekintetik.

A törvényhatóság megsemmisíthető határozata a belügyministerhez felebbezhető.

31. § Egyesek, a sérelmes szabályrendeletek megváltoztatásáért a községhez, s a községnek e tárgyban hozott sérelmes határozata ellen a törvényhatósághoz, s onnét a belügyministerhez folyamodhatnak.

32. § A törvényhatóságnak s illetékes közegeinek az állami s a törvényhatósági közigazgatásra vonatkozó rendeleteit a község vita és határozat tárgyává nem teheti s föltétlenül végrehajtani köteles.

33. § A rendezett tanácsú városok, közvetlenül és kizárólag az alispán, kis és nagy községek a járási (szakasz) tisztviselőség útján veszik a törvényhatóság rendeleteit, s ezekre vonatkozólag a törvényhatósággal, ezen hatósági közegek útján, érintkeznek.

IV. FEJEZET

A községi képviselőtről

34. § A község az önkormányzat jogát képviselő testülete által gyakorolja.

A képviselőtestület felerészben a választó közönség választottaiból, hason felerészben pedig a legtöbb egyenes államadót fizető községi lakos vagy birtokos nagykorú honpolgárokból áll.

35. § A választás alá nem eső képviselők névjegyzéke minden évben kiigazittatik.

A kiigazítást, az adókimutatás alapján, kis és nagy községekben a szolgabíró, rendezett tanácsú városokban egy küldöttség eszközli, melyet a képviselőtestület választ.

A küldöttség a kitűzött és kihirdetett napokon nyilvánosan tartja üléseit, s eljárásáról a képviselőtestületnek indokolt jelentést tesz.

A névjegyzék és sorrend megállapításánál csak a községben és területén fekvő vagyon, s a községben s területén élvezett jövedelem összes egyenes államadója, s a községben fizetett személyes kereseti adó vétetik számításba; továbbá:

az állami, felekezeti és magán-tanintézetek tanárai, néptanítók, a tudományos akademiák tagjai, a folyóirat- és lapszerkesztők, a lelkészek, az ipar- és kereskedelmi kamarák bel- és kültagjai, ugyszintén a magyar államban érvényes oklevéllel ellátott tudorok, ügyvédek, orvosok, mérnökök, gyógyszerészek, sebészek, bányászok, erdészek- és gazdatiszteknek összes egyenes államadója kétszeresen számítatik.

A férj vagy atya államadójába a nő, valamint kiskorú gyermekek államadója is beszámítendő, ha a nőnek vagy a kiskorú gyermekeknek vagyonát kezeli.

Midőn ketten vagy többen fizetnek hasonmennyiségű államadót, ezek között a sorshuzás dönt; midőn pedig ezen eset olyan egyének közt fordul elő, kik közül az egyik egyszeresen, a másik pedig kétszeresen számított államadó folytán juthatna a képviselő-testületbe: az utóbbi bir elsőbbséggel.

36. § A névjegyzékbe nem vétethetik fel:

a) a ki valamely bűntény miatt elmarasztaltatott, a marasztaló ítélet kihirdetésétől, a büntetés egész tartama alatt;

b) a ki a község közjavadalmaikat haszonbérli, vagy a községgel más szerződési viszonyban áll;

c) a hadsereg (hadi tengerészet) állományában tetteleg szolgáló katonák, valamint a tetteleges állományban álló honvédek;

d) állami és megyei tisztviselők, ha fizetéseik után járó jövedelmi adón kívül más adót a községben nem fizetnek.

37. § A községi képviselők számát a népesség száma szabályozza, t. i. minden 100 lélek után egy képviselő választatik.

A választott és nem választott képviselők összes száma azonban kis községekben 10-nél kevesebb, 20-nál több, nagy községekben 20-nál kevesebb, 40-nél több, rendezett tanácsú városokban 48-nál kevesebb és 200-nál több nem lehet.

A képviselők választása, ha a községi választók összes száma a 600-at meghaladja: választó kerületenként, ha meg nem haladja: tömegesen eszközöltetik.

Egy-egy választó-kerületben 200-nál kevesebb és 600-nál több választó nem lehet.

A választó-kerületeket a képviselőtestület alakítja.

Egy-egy választó-kerület lehetőleg páros számban csak annyi képviselőt választ, a mennyi a képviselőtestület választás alá eső tagjaiból a kerület választóinak az összes választókhoz viszonyított aránya szerint a kerületre esik; ugyanez alkalommal ott, hol a választás tömegesen eszközöltetik, a választandó képviselők összes számának 1/4 része erejéig póttagok választandók; ott pedig, hol a választás kerületenként történik, az egyes kerületekben a póttagok választása is, az ott választandó képviselők számához képest, eszközöndő, úgy azonban, hogy minden kerület legalább 1 póttagot válasszon.

38. § Községi választó:

a) minden 20 éves községi lakos, ha saját vagyonától vagy jövedelmétől a föld-, házjövdelmi, vagy személyes kereseti adót a községben már két év óta fizeti; a ki azonban személyes kereseti adón kívül egyéb adót nem fizet, csak azon esetben, ha gazdai hatalom alatt nem áll;

b) továbbá minden testület, intézet, társulat és cég, ha a községben fekvő vagyonnal bir és attól adót fizet (40. §);

c) azon idegenek, kik a 19. § rendelete alá esnek, vagy rendeleteinek eleget tesznek.

39. § Választó-joggal nem birnak:

a) a hadsereg (haditengerészet) állományában tetteleg szolgáló katonák, valamint a tetteleges állományban álló honvédek;

b) a kik valamely bűntény miatt vizsgálati fogságban vannak;

c) a kik valamely bűntény miatt elmarasztaltattak, a marasztaló ítélet kihirdetésétől a büntetés egész tartama alatt;

d) csőd alatt levők;

e) állami és megyei tisztviselők, ha fizetéseik után járó jövedelmi adón kívül más adót a községben nem fizetnek.

40. § A községben fekvő vagyonnal biró kiskorúakat, és gondnokság alattiakat a gyám, illetőleg gondnok, a nőket, testületeket, intézeteket, társulatokat, cégeket, a meghatalmazott képviseli a választásnál.

Máskülönbén a választói jog csak a jogosult által és csak személyesen gyakorolható.

41. § A választók névjegyzékét, és pedig a hol választó-kerületek vannak, választó-kerületenként a képviselőtestület által kiküldött választmány állítja össze a legközelebb lefolyt két évi adó-lajstromokból és más adatokból.

A betűrendben összeállított névjegyzék öt napon át a község házánál közszemlére kitétetik, s a következő 5 napon beadott észrevételek alapján a kiküldött választmány által kiigazittatik.

Azt, hogy a névjegyzék mely napokon szemlélhető meg, s meddig adhatók be az észrevételek: az előljáráóság bemondás, falragasz, vagy más szokásos módon hirdeti ki.

42. § Községi képviselővé választathatják:

Kis és nagy községekben minden nagykorú községi lakos, a ki a 38. és 39. § értelmében választási joggal bír, azoknak kivételével, kik a község közjavadalmaikat hasznóbérlik vagy a községgel más számadási viszonyban állanak;

rendezett tanácsú városokban mind az, a ki országgyűlési képviselő-választásra jogosítva van, ha egyszersmind írni és olvasni tud.

43. § A képviselő-testület választás alá eső tagjai három évenként 6 évre választatnak.

A legelső alkalommal megválasztottak közül az első három év leteltével, minden választókerületre külön eszközölt sorshuzás útján minden második tag kilép.

Jövőre pedig minden 3 év leteltével a póttagok (44. §) és azok lépnek ki, a kik a szabályszerű 6 évet már kitöltötték.

A sorshuzást a közgyűlésen az elnök eszközli.

A kilépett képviselők újra választhatók.

44. § A ki az igazoló-választmány (53. §) semmitő határozata folytán esik el képviselői állásától, továbbá aki időközben elhal, vagy elveszti képviselői képességét (39. § *b. c. d.*) vagy községi előljáróvá választatik, s végre a ki lemond a képviselőségről, annak helyét - ha adó alapján lépett a képviselőtestületbe - a sorrendbe következő legtöbb adót fizető mint póttag foglalja el; ha választás által nyerte megbízatását, helyét a választás alkalmával legtöbb szavazatot nyert póttag sorrend szerint foglalja el.

45. § Az, a ki több választó-kerületben választatott meg képviselőnek, azon kerületet fogja képviselni, melyet maga jelöl ki; helye pedig a sorrendben következő póttag által töltetik be.

46. § Ha olyan választatik meg, a ki az adó alapján már tagja a képviselőtestületnek, és választott tagsági minőségét megtartja, helyére a sorrendben következő legtöbb adót fizető lép.

47. § A választás napját:

kis és nagy községekben a szolgabíró, rendezett tanácsú városokban az alispán tűzi ki.

A határnapot csak a legtöbb adót fizetők névjegyzékének összeállítása, illetőleg kiigazítása (35. §) s közzététele után lehet kitűzni.

48. § A választás, a szavazók nevének nyilvános följegyzése mellett, szavazatlapok által történik.

Ha a szavazatlap több nevet tartalmaz, mint a hány bizottsági tagot a község, illetőleg a községi választó-kerület választani jogosítva van, az utólirott nevek nem vétetnek számba.

Ha azok közül, kik ily módon a szavazatok legkisebb számával lennének megválasztva, - többen egyenlő szavazatot nyertek, a fölött, hogy ki legyen a képviselő: a választás elnöke által kihuzott sors dönt.

49. § A tömeges választást mint választási elnök:

kis és nagy községekben a szolgabíró;

rendezett tanácsú városokban az alispán, - ezeknek akadályoztatása esetében a törvényhatóság által e végre kiküldött helyettesek;

a kerületenkénti választást a képviselőtestület egy-egy küldötte mint választási elnök vezeti.

A választók, a választás megnyitásakor az elnök mellé 4 bizalmi férfiút jelölnek ki maguk közül.

Ha e joggal élni nem akarnak, a bizalmi férfiakat az elnök nevezi ki.

50. § A választás egy-egy községre, s a hol választó-kerületek vannak, egy-egy választókerületre nézve egy-egy napnál tovább nem tarthat. Városokban kezdődik reggeli 8 órakor s végződik esti 6 órakor; községekben a szolgabíró által kitűzendő és legalább 8 nappal előbb szabályszerűleg kihirdetendő időben veszi kezdetét és végződik be.

E határidőn túl szavazatot elfogadni nem lehet.

A választások egyes község valamennyi kerületére nézve 3 nap alatt befejezendők.

51. § A szavazatok összeszámítása nyilvánosan történik, s erről jegyzőkönyv vezetetik.

Ha az összeszámítás félbeszakasztatik, a jegyzőkönyv és a szavazatlapok a szavazatszedési szekrénybe záratnak, melyet a választási elnök és legalább 2 bizalmi férfi lepecsétel.

A szavazás eredményét a választási elnök a hely színén azonnal kihirdeti, s eljárásáról a képviselőtestületnek tüzetes jelentést tesz.

A megválasztott képviselők névjegyzéke pedig azonnal közzétételik.

52. § A választási eljárásra vonatkozó panaszok, vagy a megválasztott képviselő választhatósága ellen tett észrevételek: a választástól számított 10 nap alatt az igazoló-választmányhoz nyújtatnak be.

53. § Az igazoló-választmány a képviselőtestület által a választást megelőzőleg, a képviselők közül választott 2, kis és nagy községekben a szolgabíró, rendezett tanácsu városokban pedig az alispán által a képviselők közül kinevezett két tagból és ugyanannyi póttagból áll.

Elnöke kis és nagy községekben a szolgabíró, rendezett tanácsu városokban az alispán, illetőleg a törvényhatóság által e végre kiküldött helyetteseik.

A választmány tollvivője és előadója a jegyző.

Ülései nyilvánosak.

54. § Az igazoló-választmány határozatai a kézbesítéstől 5 nap alatt a törvényhatósághoz felebbezhetők, mely a vitás kérdésekben végérvényesen dönt.

55. § Ha a választás a községekben, illetőleg a választókerületekben mindenütt befejeztetett: a szolgabíró, illetőleg alispán, - tekintet nélkül az igazoló-választmány folyamatban levő eljárására, - az új képviselő-testületet összehívja, azt alakultnak kijelenti, és ha általános tisztujítás következik, annak napját kitűzi.

56. § A választási elnökök és a bizalmi férfiak a törvény különös oltalma alatt állanak.

A személyes biztosság tekintetében ugyanazon rendszabályok alkalmazhatók, melyek az országos képviselőválasztásoknál alkalmaztatnak, s az elkövetett vétségek a választó-törvény szabványai szerint büntettetnek.

V. FEJEZET

A képviselő testület gyűléseiről

57. § A közgyűlés rendes elnöke kis és nagy községekben a bíró, - rendezett tanácsu városokban a polgármester.

Ha a rendes elnök akadályoztatnék, amott a helyettes bíró, emitt a helyettes polgármester, s hol ilyenek nincsenek, a legidősebb tanácsbeli elnököl.

58. § A közgyűlések számát és idejét a község szabályrendelettel állapítja meg, de minden községben minden tavasszal a múlt évi számadások megvizsgálása, és minden ősszel a jövő évi költségvetés megállapítása végett - az illető törvényhatóság tavaszi és őszi közgyűlését legalább egy hónappal megelőzőleg - közgyűlést kell tartani.

Ha a bíró, polgármester, vagy maga a képviselőtestület, vagy tagjainak egy negyede jónak látja, rendkívüli közgyűlés annyiszor tartathatik, a hányszor a körülmények igénylik.

Az elnök mind a rendes, mind a rendkívüli közgyűlés határnapjáról, s az azokon felveendő tárgyakról a képviselőtestület tagjait legalább 24 órával a gyűlés előtt mindig értesíteni tartozik.

A rendes gyűléseken azonban az elnök által kitűzötteken kívül más tárgyak is vétethetnek tanácskozás alá, s a gyűlés egyes tagjai által önálló indítványok is tétethetnek. Ily önálló indítványok azonban legalább 24 óra közbenjöttével vétethetnek csak tárgyalás alá.

59. § A közgyűléseken a jelenlevők határoznak.

A tanácskozás ügyrendét a község szabályrendelettel állapítja meg.

60. § A közgyűléseken az előljáráóság tagjai közül csak a polgármester, bíró, jegyző, rendőrkapitány, tanácsnok, ügyész, árvaszéki ülnök, pénztárnok, számvevő, közgyám, orvos és mérnök bir szavazattal, és mindegyik csak olyan ügyekben, melyek által személyileg érdekelve nincs.

A többi tisztviselők a közgyűléseken felszólalhatnak, s ha felhivatnak, felszólalni kötelesek is, de szavazattal csak azon esetben birnak, ha a képviselő-testületnek különben is tagjai.

61. § A gyűlést az elnök nyitja meg és zárja be, ő vezeti a tanácskozást és őrködik az ügyrend megtartása fölött.

Jogában és kötelességében áll az elnöknek a csendzavaró hallgatóságot előre bocsátott megintés után a teremből kiutasítani, s a szót a tárgyhöz térésre, s ha attól ismételve eltért, vagy az illedelmet sértené, rendre utasítani, s ha ez nem használna, a szót tőle azon tárgyban megvonni.

A kérdést szavazatra az elnök teszi fel.

Szavazás előtt a kérdés megállapításához a tagoknak szólni jogukban áll, véleménykülönbség esetében a többség határozata dönt.

A szavazatok a szólók szerint vétetnek számba, de ha 5 tag kívánja, vagy ha a községi törzsvagyon elidegenítéséről, megterheléséről, terhes szerződések kötéséről és községi kölcsönről van szó, az elnök a névszerinti szavazást elrendelni mindig köteles.

62. § A ki a tanácskozás méltóságát vagy a gyűlés tagjait sértő kifejezéssel él, s azt rögtön vissza nem vonja, a gyűlés által a felebbezés kizárásával kis és nagy községekben 15 frtig, - rendezett tanácsu városokban 50 frtig terjedhető s közigazgatási uton behajtható bírságra büntetethetik.

A bírság a szegények pénztárába fizetendő.

Ha széksértés megtorlása indítványoztatott, elsőbben a felett kell szavazni, hogy a vádlott büntetendő-e, azután a bírság mennyisége fölött.

VI. FEJEZET

A községi előljáráóságról

63. § A képviselő-testület határozatait és a törvényhatóság rendeleteit a községi előljáráóság hajtja végre.

64. § A községi előljáráóság áll:

kis községekben: a bíróból és helyetteséből, (másod- vagy törvénybíróból) legalább 2 tanácsbeliből, (esküdt, hites) és a körjegyzőből;

nagy községekben: a bíróból és helyetteséből, (másod- vagy törvénybíró) legalább 4 tanácsbeliből, pénztárnokból, községi jegyzőből, illetőleg jegyzőkből, közgyámból, és a hol van, a rendes községi orvostól.

A rendezett tanácsu városokban az előljáráóságot a tanács tagjai képezik, t. i. a polgármester, rendőrkapitány, tanácsnokok, főjegyző, rendes fizetéses jegyzők, főügyész, rendes fizetéses ügyészek, árvaszéki ülnök, pénztárnok, számvevő, ellenőr, közgyám, levéltárnok, orvos, mérnök s a község által a helyi igények szerint rendszeresített más tisztviselők.

65. § Rendezett tanácsu városokban a tanácsnak s a tanács fejének, a polgármesternek, a képviselő-testülethez, illetőleg az egyes tisztviselőkhöz való viszonyát, nemkülönben a tanács és egyes tisztviselők munka-, jog- és hatáskörét s a segéd-, kezelő- és szolgálatszemélyzet szervezetét a képviselőtestület szabályrendelettel állapítja meg.

E szabályrendelet a törvényhatóság jóváhagyása alá terjesztendő.

Kis és nagy községekben a bíró, jegyző, tanácsbeliek, illetőleg pénztárnok és közgyám kötelességeinek, a szolgaszemélyzet létszámának megállapítására nézve - az illető törvényhatóságok az újabb törvény szerinti átalakulásuk után 2 hónap alatt általános szabályrendeletet hoznak.

Ezen általános rendszabályok alapján kötelesek a községek egy hónap alatt - tekintettel helyi viszonyaikra - részletesen megállapítani a nevezett előljárók teendőit, s a szolgaszemélyzet létszámát rendező községi szabályrendeletet. Az ekkép alkotott községi szabályrendeletek szintén a törvényhatóság jóváhagyása alá terjesztendők.

66. § Rendes fizetést huz:

kis és nagy községekben a jegyző, illetőleg jegyzők, a körjegyző, és a hol van, a rendes községi orvos;

rendezett tanácsu városokban az előljáróság, a kezelő- és segéd-személyzet valamennyi rendes tagja.

A fizetés, valamint az esetleges napidíjak mennyiségét a község szabályrendelettel állapítja meg.

Kis és nagy községekben az előljáróknak általában adassék-e fizetés? és mennyi? tekintettel az eddigi szokásra, a község vagyoni viszonyaira és az előljárók elfoglaltatására, a fentebbi §-ban érintett szabályrendeletben maguk a községek állapítják meg.

67. § A polgármester évi rendes fizetése kevesebb nem lehet azon javadalomnál, melyet az illető törvényhatóság a szolgabírák részére megállapít.

A községjegyző fizetését a nagy községekre nézve a képviselőtestület meghallgatásával s a község, illetőleg a szövetkezett helységek anyagi viszonyaihoz képest, a törvényhatóság állapítja meg.

E fizetés, nem számítva a természetben kiszolgáltatandó szabad lakást, - 400 o. é. forintnál kevesebb nem lehet.

A jelen törvény kihirdetése előtt megállapított fizetéseket alább szállítani nem lehet. Kivételnek e tekintetben csak akkor lehet helye, ha az illető község tulterheltetését kimutatja, s ha a leszállítást a törvényhatóság helybenhagyja.

Az elaggott jegyzők, s a jegyzők özvegyei és árvái sorsának biztosításáról, segély- és nyugdíjpénztárak vagy gyámintézetek felállítása által a törvényhatóságok szabályrendeletileg tartoznak intézkedni. E célból több törvényhatóság is szövetkezhetik.

A jegyzők által eddig használt községi földek jövőre is a jegyzőknél hagyandók, de a földnek az adó-kataster szerint fölvelt évi jövedelme, a megállapított készpénzfizetésből levonathatik.

68. § A körjegyzőt a szövetkezett helységek közösen fizetik.

Azt, hogy valamely körjegyzőség a körjegyző mellett aljegyzőt is tartson, ugyszintén azt is, hogy a körjegyző és segédjegyző melyik községben lakják, s a szövetkezett helységek mily mérvben járuljanak a körjegyző fizetéséhez s a közös kiadásokhoz, a képviselő-testületek és az illető közigazgatási tisztviselő meghallgatása mellett, esetről-esetre az alispán határozza meg; e határozat a közgyűlésre felelbezhető.

69. § Kis községekben a bírót és tanácsbelieket a választó közönség (37., 38. és 39. §) a körjegyzőt a szövetkezett helységek képviselő-testületeinek egyeteme;

nagy községekben az összes előljáróságot a választó-közönség;

rendezett tanácsu városokban pedig a képviselő-testület választja.

70. § Az előljáróság a jegyző kivételével:

kis és nagy községekben három évre;

rendezett tanácsu városokban 6 évre választatik.

A község- és körjegyző élethossziglan megtartja hivatalát, s attól közigazgatási uton csak következő esetekben mozdíthatatik el:

a) kötelességeinek teljesítésére való elégtelensége,

b) hivatalbeli hanyagság,

c) a közigazgatás körében elkövetett visszaélések miatt.

Mindezen esekben a község, vagy az illető törvényhatósági tisztviselő jelentése folytán, a törvényhatóság közgyűlésének határozata által a jegyzőt közigazgatási uton elbocsáthatja hivatalából.

A törvényhatóság határozatának hozatalát mindig rendes vizsgálatnak kell megelőznie.

A törvényhatóság határozata felebbezhető a belügyministerhez.

71. § Kis községekben a birói hivatalt csak rendkívüli akadályoztatás eseteiben lehet visszautasítani, s a megválasztott község-lakos 100 forintig terjedhető büntetés sulya alatt legalább egy évig viselni tartozik hivatalát.

Rendkívüli akadályoztatás eseteiben a megválasztottnak indokolt folyamodására az alispán adja meg a fölmentést. Az alispán határozata felebbezhető a törvényhatósághoz.

Az, a ki a birói tisztséget már egy éven át viselte, vagy a birságot lefizette, nem kötelezhető, hogy azt tovább viselje, vagy 6 év leforgása alatt újból elvállalja.

72. § A községi előljáráóság választása a községi tisztujító székeken eszközöltetik.

A tisztujító szék elnöke kis és nagy községekben a szolgabíró, vagy akadályoztatása esetén a törvényhatóság által e célból előre kijelölt helyettese;

rendezett tanácsu városokban az alispán vagy akadályoztatása esetében a közgyűlés által e végre kiküldött helyettes.

73. § Előljáráóvá választathatik minden nagykoru honpolgár, a ki községi választó és a 74. és 76. §-ban elősorolt kivételek alá nem esik.

A jegyzők, orvosok, ügyészek és mérnökök azonban megválaszthatók anélkül, hogy előbb községi választók lettek volna.

74. § Orvosnak csak az választathatik meg, a ki a magyar államban érvényes orvostudori oklevéllel bir és egy évi gyakorlatot mutat ki;

mérnöké csak az lehet, a ki szakmájának önálló üzésére jogosítva van s egy évi gyakorlatot mutat ki;

községi és körjegyzővé csak az, a ki a törvényhatóságnak egy e végre kiküldött állandó szakbizottsága által a község-jegyzői hivatal ellátására képesnek nyilvánítottatott.

75. § A jegyzői szigorlat tárgyait és megtartási módját a törvényhatóságnak meghallgatásával, a belügyminister rendelvényi uton állapítja meg, tekintettel az 1868. XLIV. tc. 21-ik §-ára.

Szigorlat alól felmentetnek azok, kik legalább három év óta folytonosan mint rendes jegyzők viseltek jegyzői hivatalt.

76. § Nem választathatik községi előljáráóvá:

a) ki községi képviselő nem lehet;

b) a lelkész, tanító, az állami és megyei tisztviselő és hivatalnok, habár a községben választói joggal bir is.

77. § A megválasztott községi előljáráónak hivataloskodása egész ideje alatt a községben kell lanknia.

78. § Kis és nagy községekben kijelölésnek van helye.

A kijelölés jogát a képviselőtestület gyakorolja, s ha van jelentkező, minden állomásra külön-külön három egyént jelöl ki. (64. §)

A képviselő-testület megállapodásait a tisztujító széken annak elnöke jelenti ki.

Érvényesen szavazni csak jelöltre, rendezett tanácsu városokban pedig csak arra lehet, a kit a tisztujítást megelőzőleg, legalább 10 városi képviselő ajánlatba hoz.

79. § A tisztujító-szék határnapját:

kis és nagy községekben a szolgabíró,

rendezett tanácsu városokban az alispán, illetőleg a törvényhatóság által e végre kiküldött helyettes tūzi ki.

Ugyan őket illeti a választási előintézkedések megtételének, a választás kihirdetésének, vezetésének s a rend fentartásának joga és kötelessége.

80. § A választás felkiáltás vagy szavazás utján történik.

Ha tiz választó szavazást kíván, az elnök azt elrendelni köteles.

81. § A szavazás:

kis és nagy községekben a szavazók nevének és szavazatának feljegyzése, - rendezett tanácsu városokban szavazatlapok által történik.

A szavazatok feljegyzését, a szavazatlapok beszédését, a szavazatok összeszámítását az elnök által kinevezett küldöttség nyilvánosan eszközli.

82. § Az előjáróság minden tagja általános szavazattöbbséggel választatik.

Ha általános többséget a jelöltek között senki sem nyert, új szavazásnak van helye a legtöbb szavazatot nyert két jelölt között.

83. § Ha kör- és községjegyzői állomás jó üresedésbe, a szolgabíró nyilvános pályázatot nyit s azt az illető törvényhatóság területén - sőt a körülményekhez képest országshozza kihirdeti.

A pályázók, ha honpolgárok és a törvényben megszabott kellékeket igazolják, valamennyien jelölteknek tekintendők s megválaszthatók.

84. § A körjegyzőt a szövetséget helységek képviselői, a szolgabíró elnöksége alatt a körjegyzőség székhelyén választják.

85. § Az időközben végleg megürült állomások szabályszerű tisztujtás, az ideiglenesen megürült állomások helyettesítés útján töltenek be.

A helyettesítés a képviselő-testület jogköréhez tartozik.

A tisztujtás és helyettesítés alkalmával:

kis és nagy községekben mindig a szolgabíró,

rendezett tanácsú városokban, ha a polgármesteri állomás töltenek be, az alispán (80. §) különben a rendes elnök elnököl.

Az időközben választott, vagy helyettesített előjárók az általános tisztujtásig hivatalaikban maradnak.

86. § Az előjáróság minden tagja a képviselő-testület előtt a következő esküt teszi le:

„Én N. N. esküszöm, hogy a hivatalommal járó kötelességeimet lelkiismeretes pontossággal teljesítem. Isten engem úgy segítjen!”

Ha a megválasztott azt állitaná, hogy az eskü vallási meggyőződésével ellenkezik, következő fogadalmat kell tennie:

„Én N. N. ünnepélyesen fogadom, hogy a hivatalommal járó kötelességeimet lelkiismeretes pontossággal fogom teljesíteni.”

VII. FEJEZET

Az előjáróság és a képviselők felelősségéről

87. § Az előjáróság minden egyes tagja mindazon kárért, melyet hivatalos eljárásában akár cselekvése, akár mulasztása által szándékosan vagy vétkes gondatlanságból, az államnak, a törvényhatóságnak, a községnek és egyeseknek jogtalanul és illetéktelenül okozott, ha a kár szabályszerű jogorvoslattal elhárítható nem volt - teljes kártérítéssel tartozik.

A káresetek a törvénykezési rendtartás szerint illetékes bíróság hatásköréhez tartoznak, s a polgári magánjog elvei szerint ítéltetnek meg.

Konok perlekedők a községi szegény-alap javára 500 forintig terjedhető pénzbírságra büntetethetnek, a perköltségben pedig elmarasztalandók.

88. § Ha az előjáró felsőbb meghagyás folytán és annak értelmében járt el, a kárkeresetek azok ellen indítandók, kik a törvénytelen cselekményt elrendelték.

A községi képviselő-testület azon tagjai, kik a törvénytelen cselekményt elrendelték, a károsult irányában egyetemlegesen felelősek, egymás között azonban a kártérítésre egyenlően kötelezvék.

89. § Ha a károsult az előjáró vagyontalansága miatt kielégítést nem nyert, vagy ha nem lehet kideríteni, hogy a sérelmes határozatra kik szavaztak: a fedezetlen kárt a visszkéret fenmaradása mellett a község pénztára téríti meg.

A pénzkezelő tisztviselők által okozott kárt azonban ezek után első sorban azok viselik, a kik a községi rendszabály értelmében a pénzkezelésre felügyelni tartoznak, s kötelességük teljesítését elhanyagolták.

90. § Az állami közigazgatásra vonatkozó rendeletek végrehajtásáért:

kis és nagy községekben a bíró és községjegyző,

rendezett tanácsu városokban a polgármester felelős első sorban.

A szolgabíró a körjegyzőséghez tartozó községekre nézve - a körjegyzőhöz intézi rendeleteit, ki azt az illető község bírájával együttesen vagy egyetértőleg hajtja végre.

Az előljárásságra nézve azon belügyekben, melyekben a község a törvény korlátai között önállóan intézkedik, a képviselő-testület gyakorolja a felügyelet és ellenőrzés jogát.

91. § Az előjáró ellen tisztí keresetnek van helye, ha:

a) megsérti vagy hanyagul teljesíti a törvényben és szabályrendeletekben megszabott kötelességét, vagy:

b) a törvényhatóság, illetőleg a kormány által nyilván vagy hallgatólag még helyben nem hagyott, vagy megmásított olyan határozatot és szabályrendeletet hajt végre, mely a felsőbb jóváhagyás előtt végre nem hajtható.

92. § A tisztí keresetet vizsgálat előzi meg.

A vizsgálatot a község saját belügyei körében a képviselő-testület;

a törvénynek és törvényhatóságnak az állami és a törvényhatósági közigazgatásra vonatkozó rendeletek végrehajtása körében és a 91. § b) pontja alatt elsorolt esetekben:

Kis és nagy községeknél a szolgabíró,

rendezett tanácsu városokban a polgármesterre nézve az alispán, a többi tisztviselőre nézve a polgármester rendeli el.

A képviselő-testületet a szolgabíró, polgármester, illetőleg alispán a vizsgálat elrendeléséről azonnal értesíti.

93. § A képviselő-testület által elrendelt vizsgálatot a képviselő-testület vizsgáló-bizottsága, a szolgabíró, polgármester, illetőleg alispán által elrendelt vizsgálatot a szolgabíró, polgármester, illetőleg alispán megbízottja vezeti.

94. § Az, a ki a vizsgálatot elrendelte, egyszersmind fel is függesztheti hivatalától az illető tisztviselőt és hivatalnokot.

Ha a vizsgálat folytán tisztí kereset nem rendeltetik el: a felfüggesztett tisztviselő és hivatalnok hivatalába azonnal visszalép.

A tisztí kereset megindítása esetében a felfüggesztett tisztviselő és hivatalnok helye a tisztíkereset lefolyásáig helyettesítés útján töltetik be. (85. §)

95. § Halasztást nem szenvedő esetekben az alispán, illetőleg szolgabíró, be nem várva a helyettesítést, a végre nem hajtott rendeletet az illető előjáró költségén, ennek vagyontalansága esetében a község költségén, de ennek lehető kimélésével, saját közegei által hajthatja végre.

96. § A tisztí keresetet a vizsgálat eredményéhez képest a képviselő-testület, illetőleg a szolgabíró vagy alispán rendeli el, s a község ügyésze vagy megbízottja, illetőleg a törvényhatóság tisztí ügyésze teszi folyamatba.

97. § A tisztí kereset bírása a községre illetékes első folyamodási királyi törvényszék. Az ítélet fokozatosan felelbevezhető.

98. § A vétkesnek talált előjáró, tisztviselő és hivatalnok dorgálással, vagy 500 frtig terjedhető pénzbírsággal, vagy a vétség fokozatához képest hivatalvesztéssel is büntetethetik.

99. § Büntények folytán a vizsgálat a büntető eljárás szabványai szerint eszközöltetik.

Ha a 92. § értelmében elrendelt vizsgálat alkalmával az tűnnék ki, - hogy nem tisztí kereset útján megtorlandó vétség, de büntény forog fenn: a vizsgálati iratok a közvádolóhoz teendők át.

100. § Büntető eljárás esetében az illető tisztviselőt és hivatalnokot mindig fel kell függeszteni hivatalától.

101. § A büntető perben hozott ítélet az alispánnal és az illető község képviselő-testületével azonnal közlendő.

A bűntényben elmarasztalt tisztviselő hivatalát elveszti, és helye szabályszerű választás útján azonnal betöltendő.

VIII. FEJEZET

A községi háztartásról

102. § A községnek és a községi felügyelet alatt álló intézeteknek ingó és ingatlan vagyonát minden évben leltározni s a leltárt a községi zárszámadáshoz kell csatolni.

103. § A község törzsvagyona csonkítatlanul fentartandó.

Kivételes esetekben annak elidegenítését, lényeges átalakítását vagy felosztását a képviselőtestület csak az általa e végre legalább 30 nap közbevetésével határozatilag külön kitűzendő és kihirdetendő közgyűlésében összes tagjainak általános többségével névszerinti szavazás mellett és a 26. § rendeleteinek megtartásával határozhatja el.

Ugyanez áll a községi felügyelet alatt álló intézetek törzsvagyonára nézve is.

104. § A község vagyonának olynemű jövedelmei, melyek eddig is a község kiadásainak fedezésére fordítottak, ezentul is mindenek előtt ezen célra fordítandók.

105. § A községi vagyon kezelésének módját, és ha erre nézve a bérbeadás állapíttatnék meg, ennek feltételeit, a közköltségek fedezése után fenmaradó jövedelmeknek hováfordítását, azoknak esetleg miként történendő felosztását, az egyes polgároknak azokból járó haszonélvezeti illeteket és az ezekért netalán fizetendő díjakat: a képviselő-testület, és pedig, a mennyiben a fennálló gyakorlatnak megváltoztatása céloztatik, szintén az általa e végre legalább 30 nap közbevetésével határozatilag előre kitűzendő és kihirdetendő közgyűlésben állapítja meg.

106. § A 103. és 105. §-nak értelmében hozandó határozatok a községben szokott módon szabályszerűleg kihirdetendők: azok ellen kihirdetésök napjától számított 30 nap alatt a községnek kötelékébe tartozó bármely polgár a törvényhatósághoz felfolyamodhatik.

Ily határozatok ezen határidő lefolyta előtt, felebbezés esetében pedig ennek elintézéséig semmi esetre végre nem hajthatók, és azért a 105. § esetében a törvényhatóságok csak ezen határidő eltelte után s az időközben netalán beérkezett folyamodásoknak tekintetbe vételével határozhatnak.

107. § A törvényhatóság a felfolyamodás felett, ha az közigazgatási uton elintézhető, határoz; azon esetben mindazonáltal, midőn az iránt, hogy azon vagyon, jog vagy haszonvétel, melyekről a képviselő-testületi közgyűlés a fentebbi 104., 105. és 106. §-ok értelmében intézkedett, a község vagyonához, illetőleg annak szabad rendelkezése alá tartozik-e? a község és annak tagjai közt magánjogi kérdések forognak fenn: a törvényhatóság ezen kérdéseknek barátságos egyezség útján kiegyenlítését kísérlendi meg, és ha ez nem sikerül, a feleket törvényes utra utasítani és a fenforgó kérdéseknek birói végeldöntéseig a fennálló gyakorlatot fentartani köteles.

108. § Az 1848:XXV. tc. 15. §-ában és az 1848:XXVI. tc. 13. §-ában érintett magánjogi viszonyok és haszonvételek, a mennyiben törvényesen jelenleg fennállanak: azon törvények értelmében továbbá is érintetlenül fenmaradnak.

109. § Mig az erdők fentartásáról újabb általános törvény nem intézkedik, a községek a községi erdők fentartását biztosító kezelési módról kötelesek gondoskodni.

E szabályrendelet jóváhagyás végett a törvényhatósághoz és onnan a belügyministerhez terjesztendő fel.

110. § A községi vagyon bérbeadása rendszerint csak nyilvános árverés útján eszközölthetik.

Az árverés módozatait és a kikiáltási árt a képviselő-testület állapítja meg s az árverést az hagyja helyben.

Ha a közárverés sikerre nem vezet, vagy a község érdeke kivételesen a magánutoni egyezkedést javallaná: a vagyon szabad kézből is kiadható, de erre a törvényhatóság beleegyezése szükséges.

111. § A községi tőkepenzек hasznosítására nézve ugyanazon szabályok tartandók meg, a melyek az árvapenzек elhelyezésére nézve fennállanak.

112. § A költségvetési előirányzatot a községi tanács, illetőleg az előljáráóság terjeszti a közgyűlés elé.

113. § E költségvetésnek magában kell foglalnia a község minden rendes és rendkívüli kiadásait, különös tekintettel azon kiadásokra, melyeknek fedezésére a községet törvény kötelezi.

114. § A költségvetésbe a község minden olynemű jövedelmei felvételnek, melyek eddig is a községi czélokra fordítottak, az előbbi év pénztári maradványaival együtt.

115. § Az ekkép előterjesztett költségvetési előirányzat a következő évre mindenkor előre az őszi közgyűlésen vizsgálják, illetőleg állapítják meg.

A költségvetési előirányzat a közgyűlés előtt 15 nappal a község házánál közszemlére kitétetik, rendezett tanácsu városokban azonfelül a képviselők között kiosztatik.

A közgyűlés a községi adófizetők által beadott észrevételeket felolvastatni és tárgyalni köteles.

Ott, hol számvevőség, pénzügyi, gazdasági vagy költségvetési állandó szakosztályok vannak, a számvevőség, illetőleg a szakosztály előzetesen mindig meghallgatandó.

A kisebbség külön véleménye a jegyzőkönyvhez csatoltatik.

116. § A költségvetést a kisebbség külön véleményével és az egyesek által beadott észrevételekkel együtt a törvényhatósághoz kell felterjeszteni.

A törvényhatóság a költségvetést:

a) ha a fentebbi §-ban körülírt feltételeknek megfelel,

b) az összes kiadások a községi vagyon jövedelmeiből községi adó nélkül fedeztetnek,

c) és a költségvetés ellen panasz nem emeltetett, egyszerűen tudomásul veszi, s attól a jóváhagyást soha nem tagadhatja.

Ellenkező esetben a költségvetést részletesen felülvizsgálja, attól a helybenhagyást általában meg is tagadhatja, észrevételeit a községgel közli, és azt új költségvetés készítésére, illetőleg kiigazítására utasíthatja.

117. § A községi előljáráóság felelős a költségvetés szoros megtartásáért.

118. § Ha időközben előre nem látott körülmények következtében rendkívüli kiadás fordulna elő:

annak fedezése ugyanazon módon eszközendő, mely a költségvetés megállapítására és jóváhagyására nézve a fentebbi 113., 114. és 116. §-ban meg van állapítva.

119. § A mennyiben a község kiadásai a községi törzsvagyon jövedelmeiből nem fedeztethetnének, a község a községi lakosokra és a birtokosokra községi adót vethet ki.

120. § Kis és nagy községekben:

a község minden tagját egyenlően érdeklő közigazgatási költségek, ideértve az 1868. XXXVIII. tc. értelmében a községi iskolákra fordítandó költséget is, az egyenes (föld-, ház-, jövedelem-, személyes kereseti) államadók arányában;

azon költségek, melyek csak a földbirtok érdekében tételnek, csak az érdekeltek földadója arányában,

azon költségek végre, a melyek a két osztályba nem sorozhatók, melyenek a belrendőrségi és a közbiztonságra vonatkozó kiadások, csak a házjövedelem és személyes kereseti adó arányában vettetik ki; de a gazdasági és mezői felügyelet költségeihez járulni nem tartoznak a községben levő, vagy a községhez csatolt földbirtokok tulajdonosai, kik e költségeknek hasznát nem veszik és e tekintetben magokról gondoskodnak.

121. § Rendezett tanácsu városokban a községi adó a városi lakosok és birtokosok egyenes (föld-, ház-, jövedelem-, személyes kereseti) államadója után, az eddigi gyakorlat szerint, százalékokban vették ki. A mennyiben az állam jövedelmeinek csökkenése s az ipar s kereskedelmi érdekeinek veszélyeztetése nélkül eszközölhető, indokolt felterjesztés folytán a kormány megengedheti, hogy egyes városok közvetett államadókra is vethessenek pótagót s jövedelmeik szaporítása végett a városban s annak területén illetékeket, helypénzeket, vámokat szedhessenek, sőt az állam által igénybe nem vett új adónemeket is hozhassanak be.

122. § A községi lakosok kézi és szekeres munkára is kötelezhetőek.

E szolgálmányok a közmunka szabályozásáról szóló törvény elvei szerint vettettek ki, s vagy természetben teljesítettek, vagy pénzzel váltatnak meg, s csak az utcák, a községet védő gátak, közlekedési vonalak és eszközök fentartására fordíthatók.

Közveszély, t. i. hófúvás, árvíz, tűz stb. eseteiben az előljáróság a rendelkezése alatti összes gyalog és szekeres erőt a veszély elhárítására betudás nélkül felhasználhatja.

123. § Az egyes községek közötti közlekedési (vicinal) utak és hidak készítése és jókarban tartása végett a községek a törvényhatóságok által érdekelttségükhöz képest külön csoportokba egyesíthetnek.

Az arányt, melyben az ily utak és hidak készítéséhez s fentartásához egyes községek járulni tartoznak, az illetők meghallgatásával, a mennyiben azok között egyezés nem eszközölhető, a törvényhatóság állapítja meg.

124. § Az állam hivatalnokai, a katonatisztek, honvédtisztek, a törvényhatósági tisztviselők és hivatalnokok, s a néptanítók hivatalaik után járó fizetéseiktől, illetőleg nyugdíjaiktól községi adót nem fizetnek.

Hasonlag nem fizetnek a lelkészek sem azon javadalmaiktól, melyeket kizárólag az illető egyházközségben viselt lelkészi hivataluk után élveznek.

125. § A községi adó behajtásánál az 1868. XXI. s az 1870. LV. tc. rendeletei irányadók.

126. § A pénztári kezelés és számvitel módja községi szabályrendelettel állapíttatik meg.

E szabályrendelet jóváhagyása végett a törvényhatósághoz terjesztetik fel.

127. § A községi számadások a költségvetés rovatainak megfelelőleg készítendőek.

128. § A községi számadásokat kis és nagy községekben a tavaszi közgyűlésen maga a képviselőtestület vizsgálja meg.

Rendezett tanácsu városokban a közgyűlés elébe terjesztést a számvevőség, illetőleg a szakosztály, s ha ilyenek nem léteznek, küldöttség vizsgálata előzi meg.

A számadás, esetleg a számvevőség, szakosztály vagy küldöttség indokolt jelentése, a közgyűlés előtt 15 nappal a község házában közszemlére kitétetik.

A közgyűlés a községi adófizetők netaláni észrevételeit felolvasni és tárgyalni köteles.

129. § A közgyűlés által megvizsgált számadás, akár tétetik az ellen kifogás vagy panasz, akár nem, a törvényhatósághoz felülvizsgálat végett minden esetben felterjesztendő.

A törvényhatósághoz felterjesztett s ez által legkésőbb egy év lefolyása alatt megvizsgálandó számadások mellé az egyes adófizetők által netalán beadott észrevételek, s a kisebbség különvéleménye is csatolandó; - s ez esetekben a felmentés csak a törvényhatóság jóváhagyása után adathatik ki.

130. § A törvényhatóság határozatát, a község, vagy a számadással tartozó, a belügyministerhez felelteszheti. Ha a község vagy a számadó a belügyminister felülvizsgálata eredményében sem nyugszik meg: a számadás azon tételeinek, melyek ellen kifogás tétetett, bíróilag leendő megvizsgálását a belügyministeri határozat kézbesítésétől számítandó három hónap alatt a községre nézve illetékes bíróság előtt kérheti. A község követeléseiben azonban a számadó ellen a számvizsgálati tárgyalás minden fokozatán a törvény értelmében biztosíthatók.

131. § A mennyiben a jótékony intézetek segélye és egyesek könyöradománya a község szegényeinek ellátására elegendő nem volna, a község a helyi viszonyokhoz képest gondoskodni tartozik a községben illetékes mindazon szegények ellátásáról, kik magukat közsegély nélkül fentartani egyáltalában nem képesek.

Ha ez ellátás csak a községi lakosok rendkívül súlyos terheltetésével eszközölhető: a község kivételesen a törvényhatóságnak, s ha ez sem bírná, az államnak veheti igénybe segélyét.

Minden község a szegények létszámáról, s a szegényügyre vonatkozó intézkedéseiről az illető törvényhatóságnak minden év végével tüzetes jelentést tesz.

132. § Minden község köteles az általa fentartott jótékony és közművelődési intézetek igazgatására rendesen felügyelni és azoknak számadásait évenként a tavaszi közgyűlésen pontosan megvizsgálni.

133. § Kötelesek a községek a kezelésük alatt levő alapítványokat is rendeltetésüknek megfelelőleg, ugyan olyan gonddal kezelni, mint saját vagyonyukat.

Ezekről évenként rendes kimutatás és számadás terjesztendő a közgyűlés elé.

IX. FEJEZET

Vegyes és átmeneti intézkedések

134. § A felett, hogy a puszta községgé, a kis község önálló községgé, nagy község rendezett tanácsu várossá, a rendezett tanácsu város nagy községgé alakuljon át: a törvényhatóság véleményének meghallgatása mellett a 135. és 136. § korlátai között a belügyminister határoz.

Azt pedig, hogy rendezett tanácsu város külön törvényhatósággá alakuljon át, a törvényhozás külön törvényben engedi meg.

135. § Ha valamely pusztai terület birtokosai külön községgé, vagy valamely kis község önálló községgé, vagy végre nagy község rendezett tanácsu várossá akarna átalakulni: az átalakításért folyamodók kérvényüket az illető törvényhatósághoz adják be, és tartoznak bebizonyítani:

a) hogy ezen átalakulást a pusztai birtokosok, illetőleg a községi lakosok azon része kívánja, mely együtt a puszta vagy község összes egyenes államadójának felénél nagyobb részét fizeti, és

b) hogy az ezen átalakulás folytán rájuk nehezedő kötelezettségek pontos teljesítésére elégséges szellemi és anyagi erővel rendelkeznek.

A törvényhatóság megvizsgálván a folyamodók bizonyítékait, saját véleményének kíséretében a belügyministerhez küldi, ki a felett véglegesen intézkedik.

Ha be van bizonyítva mindaz, a mi a fentebbiek szerint bebizonyítandó: az átalakulás meg nem tagadtathatik.

136. § Ha valamely rendezett tanácsu város ezen állásáról le akar mondani, és a nagy községek sorába kíván lépni, vagy valamely nagy község eddigi önállásával felhagyva, mint kis község más községekkel akar szövetkezni: az ezen átalakulásért folyamodók kérvényüket a fentebbi 135. §-ban körülírt módozat szerint tartoznak benyújtani.

Kötelesek bebizonyítani:

hogy ezen átalakulást a község lakosainak azon része kívánja, mely a község összes egyenes államadójának felénél nagyobb részét fizeti, és hogy azon kötelezettségeket, melyek rájuk mint rendezett tanácsu városra, s illetőleg, mint nagy községre háromlottak, elégséges szellemi és anyagi erő hiányában teljesíteni nem képesek.

Ily esetekben az eljárás ugyanaz lesz, mely a fentebbi 135. §-ban van elmondva.

137. § Midőn valamely puszta területe, valamely szomszéd község területéhez közigazgatásilag csatoltatik, ha azon község már akkor törzsvagyonnal bir, vagy adósságai vannak, és kérdés támad az iránt: fog-e és mennyiben részesülni a törzsvagyon jövedelmében, vagy tartozik-e s mennyiben az eddigi adóssághoz járulni? előbb a törvényhatóság közbejöttével barátságos egyezés lesz megkísérlendő, és ha ez nem sikerül, a kérdés a községre illetékes bíróság előtt indítandó per útján fog eldöntetni.

138. § Összeépült községek egyesítését, egyik vagy másik község képviselőtársaságának indokolt s a törvényhatóság által támogatott folyamodására, az illető község meghallgatása s az egyesülés feltételeinek megállapítása mellett, a belügyminister határozza el.

Az egyesülés csak azon esetben rendeltetik el, ha azt mind a két község lakosságának külön-külön azon része kívánja, mely a község összes egyenes államadójának felénél többet fizet. Ez esetben az egyesülés meg nem tagadható.

139. § Két külön törvényhatóság területén fekvő összeépített községek egyesítése csak az egyik községnek az illető törvényhatósági területbe törvényhozási uton eszközöndő átkebelezése után történhetik meg.

Az 1848-ik évben s azóta létrejött ily egyesítések érintetlenül hagyatván: - a törvényhozásnak az átkebelezés törvényesítése végett - a belügyminister által bejelentendők.

140. § Addig, míg a községek a jelen törvény értelmében alakulnak, a jelenleg első folyamodásu bírósági hatósággal felruházott mezővárosok: rendezett tanácsu városoknak:

a külön községjegyzőt tartó, de rendezett tanácsal nem biró mezővárosok és falvak; nagy községeknek;

a közös községjegyzőt tartó faluk pedig kis községnek tekintetnek, s e minőségben gyakorolják a törvény által biztosított jogokat s teljesítik a törvény által megszabott köteleességeket.

141. § Ott, hol jelenleg képviselőtestületek nincsenek, azon jogokat és köteleességeket, melyeket jelen törvény 37, 41, 49, 51 és 53. §-a a képviselő-testületre ruház, a törvény életbeléptetésénél a képviselő-testület helyett kivételesen az előljárási gyakorlatja és teljesíti a szolgabíró vezetése alatt.

Az igazoló-választmány (53. §) tagjai pedig ez egy esetben a község választóképes lakosai közül választhatók és jelölhetők ki.

142. § A jelen törvény kihirdetésekor alkalmazásban levő jegyzők megtartják hivatalaikat, csakis a velök kötött szerződés értelmében, vagy a 70. § értelmében mozdíthatók el.

Oly községekben azonban, melyek új körjegyzőség alakítása végett egyesülnek, mindenesetre választásnak lesz helye.

Azon községi orvosok és mérnökök, kik a jelen törvény kihirdetésekor alkalmazásban vannak, ha a 74. §-ban körülírt minősítvényvel nem birnak is, újra megválaszthatók.

143. § E törvény végrehajtásával a belügyminister bizatik meg.

TARTALOMJEGYZÉK

1871. évi XVIII. törvénycikk	1
a községek rendezéséről	1
I. FEJEZET	1
A községekről általában	1
II. FEJEZET	1
A községi hatóságról és illetőségről	1
III. FEJEZET	2
A községek jogairól és teendőiről	3
IV. FEJEZET	4
A községi képviseletről	4
V. FEJEZET	7
A képviselő testület gyűléseiről	7
VI. FEJEZET	8
A községi előjárásról	8
VII. FEJEZET	11
Az előjáróság és a képviselők felelősségéről	11
VIII. FEJEZET	13
A községi háztartásról	13
IX. FEJEZET	16
Vegyes és átmeneti intézkedések	16